

keelati neile sõberriista kandmist ja pingutati nende vabadust, kunni nemad oma ustatawat meelt uueste ja selgest üles näitanud oleksivad. Waenu aeal langesivad sagedast maarahwa terwed erakonnad uskmata wõeraste poole, pidiwad wägiwaldselt rahule sunnitud saama, ja nende peale pandi siis sedasama wabaduse pingutamist, esiteks niisamati aeguti.

Et aga waenude käikus pea üks, pea teine erakond ehk koguni terve maakond paganetega ja wõerastega ühes Kristirahwa wasta wõitles, Saks-lased aga ikka oma usule ja kirikule truuwiks jäiwad siis harjusivad nemad aega mööda, ennast Kristiusu ja „Püha-neitsi kaasa-wara“ ainsaks kaitsejaks pidama. Kaitsejad ei wõi aga ilma wõimufeta kaitseda ja sedawiisi pidi ka siin Saks-tastele wõimus sigima, mis Kristirahwa wõimusega esiteks üht ja sedasama tähendas. Saksamaa Keiser ja Paapst, kes ennast sel aeal kõige mailma walitsejaks pidasivad, wõtsivad nendest wõitlemistest osa, kinnitasivad Saksia Rittrete walitsust, ja Eestimaa sai koguni Daani Kuninga käest ostetud.

Eiwimaa sai selle aegse, nenda nimetatud „Feudal-lorra“ peale seatud, mis järel Keiser ülem walitseja oli, üksikuid waldast aga Rittrete omaks andis, kes siis nende üle walit-

sewad. Iga wald oli üks erariit, walla omanik, pärast mõisnik nimetatud, oli erariigi walitseja ja walla rahwas oliwad erariigi kodanikud. Nenda oli ka meie kodumaal selle elupõlwe hakatus, mida maarahwa päripõlweks, käredatest meestest orjapõlweks nimetasse. Wahe Eiwimaa ja mõne teise maa wahel oli aga see, et mõisnikud ehk Feudal-herrad Saks-lased, wallarahwas ehk erariikide kodanikud aga Eestlased, Eiwilased ja Lätlased oliwad.

Walju waenude aeal, mis alaliselt läbi Eiwimaa möllasivad, langesivad waldade kodanikud sagedast raskema tenistuse alla, nagu üleüldse kesklaeal alamatele väga wähe õigust ja wabadust üle jäi. Et aga Feudal-herrad Eestlasi koguni mitte omaks „orjaks“, waid paljalt oma waldade alamaks pidasivad ja nendega, selle aea toorest elufombest mööda, õige lahkest ümber käisivad, sellest annab Kelchi Chronika ilma tahtmata, õige selget tunnistust.

Aastal 1495 oli wägew ja tark Wolter von Plettenberg Eiwimaa walitsejaks, Heermeistriks saanud. Tema lepitas linnad ja maa ja kõit seespidised erakonnad üksiteisega, sai wõitu Wenelaste üle, ja tegi nendega aastal 1503 rahu, wiiskümme aasta peale. Müüd hakkas waewatud maa nagu minestusest